

**20. НАУЧНО-СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
СА МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ
УРБАНИЗАМ И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ**

**20TH SCIENTIFIC-PROFESSIONAL CONFERENCE
WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION
URBANISM AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Нови Пазар, 9-11. мај 2024. / Novi Pazar, Serbia, May 9-11, 2024

Уредник / Editor:
др Александар Јевтић

Удружење урбаниста Србије

Serbian Town Planners Association

УДРУЖЕЊЕ УРБАНИСТА СРБИЈЕ
SERBIAN TOWN PLANNER ASSOCIATION

РЕПУБЛИЧКИ ГЕОДЕТСКИ ЗАВОД
REPUBLIC GEODETIC AUTHORITY

20. НАУЧНО-СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
СА МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ

„УРБАНИЗАМ И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ”

20TH SCIENTIFIC-PROFESSIONAL CONFERENCE
WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION

“URBANISM AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT”

Нови Пазар, 9-11. мај 2024. / Novi Pazar, Serbia, May 9-11, 2024

Група аутора:	УРБАНИСТИЧКА ИСКУСТВА У 20 ГОДИНА ПРИМЕНЕ „ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ГРАЂЕЊУ (ИЗГРАДЊИ)“ / ОДРЖИВИ ГРАД БУДУЋНОСТИ / ПОТРЕБНИ И ПОЖЕЉНИ ОБЛИЦИ И ПАРАМЕТРИ У УРБАНИСТИЧКИМ ПЛАНОВИМА У НАС / КАТАСТАР НЕПОКРЕТНОСТИ ЗА 21. ВЕК / УЛОГА ПРОФЕСИОНАЛНИХ КОРИСНИКА У ДРЖАВНОМ СИСТЕМУ УПРАВЉАЊА НЕПОКРЕТНОСТИМА
Издавач:	Удружење урбаниста Србије, Београд
За издавача:	др Александар Јевтић, председник Удружења урбаниста Србије
Уредник:	др Александар Јевтић
Рецензенти:	др Бранислав Антонић, Архитектонски факултет Универзитета у Београду Доц. др Малина Чворо, Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет Универзитета у Бања Луци др Милица Игић, Грађевинско-архитектонски факултет Универзитета у Нишу
Научни одбор:	Проф. др Александра Ђукић, председник, Архитектонски факултет Универзитета у Београду др Александар Јевтић, председник Удружења урбаниста Србије Проф. др Марија Маруна, Архитектонски факултет, Београд Доц. др Милена Динић Бранковић, Грађевинско-архитектонски факултет Ниш В.проф. др Данијела Миловановић Родић, Архитектонски факултет, Београд др Божидар Манић, Институт за архитектуру и урбанизам Србије др Игор Марић, Савез инжењера и техничара Србије В.проф. др Ратка Чолић, Архитектонски факултет Универзитета у Београду Др Злата Вуксановић Мацура, Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ др Саша Чворо, Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет, Бањалука Проф.др.Ненад Липовац, Свеучилиште у Загребу Архитектонски факултет Проф. др Светислав Г. Поповић, Архитектонски факултет, Подгорица др Денис Амбруш, Свеучилиште у Ријеци, Грађевински факултет Проф. др Нусрет Мујагић, Универзитети у Сарајеву и Тузли Проф. др Дарко Реба, Департман за архитектуру и урбанизам ФТН, Нови Сад Проф. др Драган Коматина Архитектонски факултет Подгорица Проф. др Весна Златановић Томашевић, Удружење инжењера Београда др Марија Лалошевић, Урбанистички завод Београда др Дејан С. Ђорђевић, Агенција за просторно планирање и урбанизам Републике Србије др Верољуб Трифуновић, Удружење урбаниста Србије Проф. др Невена Васиљевић, Шумарски факултет, Београд мр Борко Драшковић, Републички геодетски завод мр Душан Минић, Удружење урбаниста Србије мр Миодраг Ференчак, Удружење урбаниста Србије
Организационо-програмски одбор:	Зоран Д. Јовановић, председник, Републички геодетски завод, УУС Светлана Јаковљевић, Удружење урбаниста Србије Лазар Мандић, ЈП Урбанизам, Крагујевац Татјана Симоновић, Удружење урбаниста Србије, ИКС Србије Бојан Алимпић, ЈП Инфраструктура, Шабац Милка Павловић, ЈУП План, Рума Славица Ференц, ЈП Инфраструктура, Шабац Лидија Николић Стефановић, Град Ниш, градски урбаниста Марија Пауновић Милојевић, Инфоплан, Аранђеловац Марина Благојевић, Општина Лепосавић
Технички уредник:	Светлана Јаковљевић
Дизајн корица:	Лазар Мандић
Тираж:	300 примерака
Штампа:	СЗР Копирница „ДУГА“, Крагујевац
Година:	2024.
ISBN:	978-86-84275-49-5

Зборник радова је штампан уз подршку:

МИНИСТАРСТВА НАУКЕ, ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА И ИНОВАЦИЈА РС
и
ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

- Authors:** EXPERIENCE IN URBAN PLANNING AND DESIGN DURING THE 20 YEARS OF THE IMPLEMENTATION OF THE LAW ON PLANNING AND CONSTRUCTION / SUSTAINABLE CITY OF THE FUTURE / NECESSARY AND DESIRED FORMS AND PARAMETERS IN OUR URBAN PLANS / REAL ESTATE CADASTRE FOR THE 21ST CENTURY / THE ROLE OF PROFESSIONAL USERS IN THE STATE SYSTEM OF REAL ESTATE MANAGEMENT
- Publisher:** Serbian Town Planner Association
- For Publisher:** Dr. Aleksandar Jevtić, Serbian Town Planner Association
- Editor:** Dr. Aleksandar Jevtić, Serbian Town Planner Association
- Reviewers:** Dr. Branislav Antonić, University of Belgrade – Faculty of Architecture
Asst.Prof. Dr. Malina Čvoro, University of Banja Luka – Faculty of Architecture, Civil Engineering and Geodesy,
Dr. Milica Igić, University of Niš – Faculty of Civil Engineering and Architecture
- Scientific committee:** Prof. Dr. Aleksandra Đukić, University of Belgrade – Faculty of Architecture
Dr. Aleksandar Jevtić, Serbian Town Planner Association
Prof. Dr. Marija Maruna, University of Belgrade – Faculty of Architecture
Asst.Prof. Dr. Milena Dinić Branković, University of Niš – Faculty of Civil Engineering and Architecture
Assoc.Prof. Dr. Danijela Milovanović Rodić, University of Belgrade – Faculty of Architecture
Dr. Božidar Manić, Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, Belgrade
Dr. Igor Marić, Union of Engineers and Technicians of Serbia
Assoc.Prof. Dr. Ratka Čolić, University of Belgrade – Faculty of Architecture
Dr. Zlata Vuksanović Macura, Geographical Institute “Jovan Cvijić” SASA
Dr. Saša Čvoro, University of Banja Luka – Faculty of Architecture, Civil Engineering and Geodesy
Prof. Dr. Nenad Lipovac, University of Zagreb – Faculty of Architecture
Prof. Dr. Svetislav G. Popović, University of Montenegro – Faculty of Architecture
Dr. Denis Ambruš, University of Rijeka – Faculty of Civil Engineering,
Prof. Dr. Nusret Mujagić, Universities in Sarajevo and Tuzla
Prof. Dr. Darko Reba, University of Novi Sad – Faculty of Technical Sciences, Department of Architecture & urban planning
Prof. Dr. Dragan Komatina, University of Montenegro – Faculty of Architecture
Prof. Dr. Vesna Zlatanović Tomašević, Association of Belgrade Engineers
Dr. Marija Lalošević, Urban Institute of Belgrade
Dr. Dejan S. Đorđević, Spatial Planning and Urbanism Agency of the Republic of Serbia
Dr. Veroljub Trifunović, Serbian Town Planner Association
Prof. Dr. Nevena Vasiljević, University of Belgrade – Faculty of Forestry
Mg. Borko Drašković, Republic Geodetic Authority
Mg. Dušan Minić, Serbian Town Planner Association
Mg. Miodrag Ferencak, Serbian Town Planner Association
- Organising and programme committee:** Zoran D. Jovanović, President, Serbian Town Planner Association
Svetlana Jakovljević, Serbian Town Planner Association
Lazar Mandić, PE “Urbanism” Kragujevac
Tatjana Simonović, PE “Gradac” Čačak
Bojan Alimpić, PE “Infrastructure” Šabac
Milka Pavlović, PUE “Plan”, Ruma
Slavica Ferenc, PE “Infrastructure” Šabac
Lidija Nikolić Stefanović, Chief Urbanist of the City of Niš
Marija Paunović Milojević, “Infoplan” Arandelovac
Marina Blagojević, Municipality of Leposavić
- Technical editor:** Svetlana Jakovljević
Desing: Lazar Mandić
Number of copies: 300
Print: “DUGA” Printing house, Kragujevac
Year: 2024
ISBN: 978-86-84275-49-5

The proceedings were printed with the support:

REPUBLIC OF SERBIA – MINISTRY OF SCIENCE, TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT AND INNOVATION

and

SERBIAN CHAMBERS OF ENGINEERS

I УРБАНИСТИЧКА ИСКУСТВА У 20 ГОДИНА ПРИМЕНЕ „ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ГРАЂЕЊУ (ИЗГРАДЊИ)“	1
мр Миодраг Ференчак ПРИЛОГ ЗА БУДУЋУ АНАЛИЗИ ЗАКОНА О УРБАНИСТИЧКОМ ПЛАНИРАЊУ И УРЕЂЕЊУ НАСЕЉА У СРБИЈИ.....	3
др Јасмина Ђокић Павков, Ана Граовац, Љубица Славковић, Ксенија Радовановић КАКО ЗАТВОРИТИ КРУГ: КОНТРОЛА ПЛАНОВА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПЛАНИРАЊА КРОЗ МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈУ.....	11
Бранимир Ђирић ДА ЛИ СЕ ИШТА ПРОМЕНИЛО? ПСИХОЛОГИЈА ПЛАНЕРА УРБАНИСТЕ; „НАПАСТВОВАЊЕ СТРУКЕ“; ДЕСЕТ ГОДИНА ПОСЛ.....	17
мр Драган Дрндаревић УРБАНИСТИЧКО ИСКУСТВО НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА „ЂЕРДАП“ У 20 ГОДИНА ПРИМЕНЕ ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ.....	19
Нађа Вујовић ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ИСТРУМЕНАТА УРБАНОГ МЕНАЏМЕНТА У ПРОЦЕС ИЗРАДЕ УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА.....	27
Марија Косовић, Милица Хаџи Арсеновић ИЗАЗОВИ У ДЕФИНИСАЊУ НАЧИНА СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ШИНСКИХ СИСТЕМА У БЕОГРАДУ.....	33
II ОДРЖИВИ ГРАД БУДУЋНОСТИ	41
Проф др Борислав Стојков ОДРЖИВИ РАЗВОЈ – ШАНСА ЗА БУДУЋНОСТ.....	43
мр Миодраг Ференчак ОСВРТ НА НЕКЕ ПРОМЕНЕ У СХВАТАЊУ ГРАДА И У СХВАТАЊУ УРБАНИЗМА У СРБИЈИ.....	55
dr Dusica Trpčevska-Andjelković, mr. Andrijana Andreeva, mr Julijana Stavrevski, Ivan Arsovski SUSTAINABLE CITIES OF THE 21ST CENTURY – THE CASE OF SKOPJE.....	61
doc. dr. sc. Denis Ambruš GRAD NA RJEČINI – SPONTANI VS. BIROKRATIZIRANI GRAD.....	69
Дијана Гвозден Слишко, Неда Живак, Марко Иванишевић ГРАД БАЊА ЛУКА – ПАМЕТНИ ГРАД БУДУЋНОСТИ.....	75
Теодора Живковић, Проф. др Александра Ђукић РЕГЕНЕРАЦИЈА ПРИОБАЉА БЕГЕЈСКОГ КАНАЛА У ТЕМИШВАРУ У ФУНКЦИЈИ ЕКОЛОШКЕ РЕВИТАЛИЗАЦИЈЕ.....	81
Едита Љаља, Проф. др Александра Ђукић КУЛТУРНЕ КАПИЈЕ ТЕМИШВАРА: РЕВИТАЛИЗАЦИЈА ИНДУСТРИЈСКЕ БАШТИНЕ УВОЂЕЊЕМ КУЛТУРНОГ ХАБА.....	89
Александра В. Милошевић ГРАДОВИ СУТРАШЊИЦЕ И УРБАНИСТИЧКЕ УТОПИЈЕ	97
Весна Теофиловић ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ГЛОБАЛНИХ РАЗВОЈНИХ КОНЦЕПАТА У УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ НА ПРИМЕРУ КОНЦЕПТА ОДРЖИВОСТИ.....	105
Марија Стојковић ХИБРИДИЗАЦИЈА ЈАВНИХ ГРАДСКИХ ПРОСТОРА КАО СРЕДСТВО ОДРЖИВЕ УРБАНЕ РЕГЕНЕРАЦИЈЕ.....	113
Др Марија Лалошевић, Ана Јововић ПЛАНИРАЊЕ ЈАВНИХ УРБАНИХ ПОДЗЕМНИХ ПРОСТОРА: КОЈА ЈЕ МЕРА ЗА ЧОВЕКА?.....	121
Ас. др Бранислав Антонић ГРАДОВИ У СРБИЈИ ПОСЛЕ ПОПИСА 2022. ГОДИНЕ: НОВИ РАЗВОЈ КРОЗ УРБАНО ОПАДАЊЕ!.....	129
Татјана Здравковић, Марија Јовановић, Виктор Вељовић, Ратка Чолић СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА ЛЕСКОВЦА – НОВИ ИЗАЗОВ ЗА ЈЕДИНИЦУ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ.....	139

Садржај

Иван Радуловић, др Ратка Чолић, Виктор Вељовић, Вања Поповић СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА АРАНЂЕЛОВАЦ, БАТОЧИНА, КНИЋ, ЛАПОВО, РАЧА И ТОПОЛА.....	145
Божена Стојић, Олга Андрић КА ЗЕЛЕНОМ БЕОГРАДУ: УЛОГА САМООРГАНИЗОВАНИХ ГРАЂАНСКИХ ИНИЦИЈАТИВА И ПАРТИЦИПАЦИЈЕ ЈАВНОСТИ У КРЕИРАЊУ ОДРЖИВИХ ПРОСТОРНИХ РЕШЕЊА	153
Проф. др Весна Златановић-Томашевић ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УРБАНИЗАЦИЈА БЕОГРАДА.....	161
Филип Мијаиловић, Тамара Младеновић, Ива Бајић, Кристина Живановић, Ана Шабановић, др Ратка Чолић НОВА АГРО ЗАЈЕДНИЦА - СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ, ЕКОНОМИЈЕ И ЛОКАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА РЕАКТИВАЦИЈОМ БРАУНФИЛД ЛОКАЦИЈЕ „ВИСКОЗА“, ЛОЗНИЦА.....	169
Проф. др Александра Ђукић, Доц. др Јелена Марић, проф. др Ева Ваништа Лазаревић, В. проф. др Бисерка Митровић, Емилија Јовић МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР: СТУДЕНТСКЕ ВИЗИЈЕ И КОНЦЕПТИ ЗА ПЛАНИРАЊЕ ОДРЖИВОГ “ЕХРО” ЦЕНТРА У БЕОГРАДУ.....	177
III ПОТРЕБНИ И ПОЖЕЉНИ ОБЛИЦИ И ПАРАМЕТРИ У УРБАНИСТИЧКИМ ПЛАНОВИМА У НАС	185
Теодора Милетић ЕКОЛОШКИ ИНДЕКС У УРБАНОМ ПЛАНИРАЊУ – ОДГОВОР НА ПРЕКОМЕРНУ ИЗГРАДЊУ И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ.....	187
Наталија Станковић УЛОГА УРБАНИХ ЗЕЛЕНИХ КОРИДОРА У ЈАЧАЊУ ОДРЖИВОСТИ И ОТПОРНОСТИ ГРАДОВА НА КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ.....	195
др Андреја Стефановић, Лазар Мандић АНАЛИЗА УТИЦАЈА СЕНКИ НА ЈАВНА СПОРТСКА ИГРАЛИШТА У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ.....	201
Славица Ференц РАЗВОЈ СИСТЕМА ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА КРОЗ УВОЂЕЊЕ УРБАНИСТИЧКИХ ПАРАМЕТАРА – ОД ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ ДО ЗЕЛЕНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ – ПРИМЕР ГРАДА ШАПЦА.....	209
Др Злата Мацура Вуксановић, др Александар Јевтић УЛОГА УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА У ОБЕЗБЕЂИВАЊУ СОЦИЈАЛНОГ СТАНОВАЊА У СРБИЈИ.....	217
Лидија Јовановић Ненадовић, Даница Мунижаба ЧИЈА ЈЕ ПРЦЕЛА?.....	225
IV КАТАСТАР НЕПОКРЕТНОСТИ ЗА 21. ВЕК	231
Ана Ђурковић, Биљана Мартиненко ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ КАТАСТРА НЕПОКРЕТНОСТИ КАО БЕНЕФИТ ЗА САВРЕМЕНИ НАДЗОР И КОНТРОЛУ.....	233
Огњен Ђорђевић, Немања Костић, Илија Васиљевић, Ивана Штрбац МАСОВНА ПРОЦЕНА ВРЕДНОСТИ НЕПОКРЕТНОСТИ – ЈЕДАН ОД СТУБОВА КАТАСТРА ЗА 21. ВЕК.....	241
Огњенка Илић, Љубица Драгутиновић, Дијана Обровић, Милица Лешњак ЕВОЛУЦИЈА КАТАСТРА ВОДОВА У КАТАСТАР ИНФРАСТРУКТУРЕ.....	247
Јелена Матић Вареница, мр Саша Рикановић, Вања Шимунић, мр Жељко Шимуновић ПАРЦЕЛА – НОСИЛАЦ ИНФОРМАЦИЈА-ИНТЕГРАЦИЈА ДИГИТАЛНИХ ПОДАТАКА У УПРАВЉАЊЕ ЗЕМЉИШТЕМ У 21. ВЕКУ.....	255
Јелена Антић, Иван Бендић, Ивана Штрбац ТРЖИШТЕ НЕПОКРЕТНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ: ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ДОСТУПНОСТ АУТОРИТАТИВНИХ ПОДАТАКА.....	261
Марина Кањо, Милош Кнежевић, Стефан Живић ДИГИТАЛИЗАЦИЈА И ИНОВАЦИЈЕ У КАТАСТРУ НЕПОКРЕТНОСТИ: ПЕРСПЕКТИВЕ ЗА 21. ВЕК.....	269
Бранислава Ракић, Владица Убавић, Василија Живановић, Далибор Бабић ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ИНТЕГРИСАНИХ ISO СТАНДАРДА (ISO 9001, ISO/IEC 27001 И ISO/IEC 27701) - ДОКАЗ КВАЛИТЕТНИХ И БЕЗБЕДНИХ ПОСЛОВНИХ ПРОЦЕСА И УСЛУГА.....	277

Драган Мићановић КАТАСТАР НЕПОКРЕТНОСТИ ЗА 21. ВИЈЕК ЖЕЉЕЗНИЦА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ.....	283
V УЛОГА ПРОФЕСИОНАЛНИХ КОРИСНИКА У ДРЖАВНОМ СИСТЕМУ УПРАВЉАЊА НЕПОКРЕТНОСТИМА.....	287
Огњенка Илић, Љубица Драгутиновић, Гордана Коровљев, Милица Лешњак УЛОГА ПРОФЕСИОНАЛНИХ КОРИСНИКА У ДРЖАВНОМ СИСТЕМУ УПРАВЉАЊА НЕПОКРЕТНОСТИМА.....	289
Елра Хасанагић, Сања Мишковић-Ранић, Данијела Малевих, Ивана Штрбац ПРОФЕСИОНАЛНИ КОРИСНИЦИ И РЕГИСТАР ЦЕНА НЕПОКРЕТНОСТИ : УТИЦАЈ НА ТРЖИШНУ ТРАНСПАРЕНТНОСТ.....	297
VI ПОСЕБАН ПРИЛОГ.....	305
Мр Душан Минић, Зоран Д. Јовановић ДВАДЕСЕТ ГОДИНА РАДА МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНО-СТРУЧНОГ СКУПА „ЛЕТЊА ШКОЛА.....	307

УЛОГА УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА У ОБЕЗБЕЂИВАЊУ СОЦИЈАЛНОГ СТАНОВАЊА У СРБИЈИ

THE ROLE OF URBAN PLANS IN SOCIAL HOUSING PROVISION IN SERBIA

РЕЗИМЕ

У раду истражујемо улогу урбанистичког планирања у Србији у обезбеђивању социјалног становања. Социјално становање је један од кључних инструмената у обезбеђивању приступачних и одрживих стамбених решења за особе и породице са ниским примањима. Питање социјалног становања данас постаје све важније јер се градови широм света суочавају са растућим ценама станова и све већим бројем особа која се налазе у стању бескућништва. Урбано планирање, између осталог, обухвата развој градова и заједница ради стварања окружења које је функционално, одрживо и погодно за квалитетан живот. Кроз прописе о планирању и коришћењу земљишта, као и планирање саобраћаја и инфраструктуре, урбанизам има за циљ да допринесе формирању и развоју насеља која су добро повезана, економски одржива и друштвено инклузивна. У том контексту, третман социјалног становања у урбанистичким плановима повезано је са обезбеђивањем приступа основним услугама и садржајима и може да допринесе стварању инклузивнијих и одрживијих заједница. У овом раду сагледавамо однос закона који регулише планирање и изградњу према савременом концепту социјалног становања. На примеру генералних планова четири велика града – Београда, Крагујевца, Новог Сада и Ниша – сагледавамо домет и улогу урбанистичких планова у обезбеђивању социјалног становања у Србији у последње две деценије.

Кључне речи: социјално становање, друштвена једнакост, друштвена инклузија, урбанистички планирање, генерални урбанистички план, урбанистичка регулатива.

ABSTRACT

In this paper, we investigate the role of urban planning in providing social housing in Serbia. Social housing is essential in providing affordable and sustainable housing options for low-income individuals and families. In recent years, the issue of social housing has gained traction as cities around the world face rising housing prices and a growing number of individuals experiencing homelessness. Urban planning encompasses the design and development of cities and communities to create environments that are functional, sustainable, and conducive to quality of life. Through land use regulations, transportation planning, and infrastructure development, urban planning aims at creating neighborhoods that are well-connected, economically viable, and socially inclusive. Furthermore, the position of social housing within urban plans is critical in ensuring access to essential services and amenities. This paper explores the intersection between planning and construction laws and the contemporary notion of social housing. By analyzing the general plans of the major cities Belgrade, Kragujevac, Novi Sad, and Niš, we investigate the extent to which urban planning has influenced the provision of social housing in Serbia over the past twenty years.

Keywords: social housing, social equity, social inclusion, urban planning, General Urban Plan, planning regulation.

1. УВОД

Питање да ли и на који начин социјално становање треба да буде део урбанистичких планова предмет је дебате у многим земљама. Ове дебате често одражавају идеолошке и политичке ставове који се односе на питања нивоа интервенције државе на тржишту станова (Whitehead & Scanlon, 2007). Заговорници слободног тржишта претежно се залажу за смањење регулативе којом се утиче на развој становања, тврдећи да правила планирања ограничавају могућности за раст стамбеног сектора, као и да чине становање. С друге стране, урбанисти указују на еколошке, социјалне и економске ризике повезане са некоординираним и лоше вођеним стамбеним развојем, указујући да добро планирање чини становање квалитетнијим и бољим, па самим тим и материјално вреднијим. Истраживања о просторној дистрибуцији друштвених група и висине закупа станова потврђују везу између недостатка капитала и улагање у становање које је мање пожељно, како физички (јер се нпр. налази на местима удаљеним од јавног превоза), тако и симболички (Tammaru et al., 2015). Тако се полемике воде и око просторне дистрибуције и капацитета локација намењених социјалном становању, а што је повезано са потенцијалним стварањем стамбене сегрегације, као једног од најизраженијих видова просторне сегрегације (Knox & Pinch, 2010). Међу крупним изазовима који најчешће имају врло неповољан ефекат на интеграцији социјалног становања у урбанистичке

¹ Др Злата Вуксановић-Мацура, дипл.инж.арх., виши научни сарадник, Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ, Београд, Србија, z.macura@gi.sanu.ac.rs; <https://orcid.org/0000-0003-4256-4149>

² Др Александар Јевтић, дипл.инж.грађ. ЈП Завод за урбанизам Војводине, Нови Сад, Србија, aleksandar.jevtic.1965@gmail.com

крупним изазовима који најчешће имају врло неповољан ефекат на интеграцији социјалног становања у урбанистичке планове јесте и стигма везана за становање особа и група са ниским приходима (Galster, 2007), будући да појединци, углавном због предрасуда и недостатка знања, виде социјално становање као штетно по заједницу, што често утиче на ставове ширег јавног мњења и доводи до отпора и становника и локалних власти према овом виду становања.

У претходно наведеном контексту, социјално становање се види као једна од важних компоненти урбанистичког планирања која може да допринесе стварању инклузивнијих и одрживијих заједница и помогне у решавању проблема недостатка станова. Штавише, позиционирање социјалног становања унутар урбанистичких планова је предуслов за обезбеђивање приступа основним услугама и садржајима.

Активна политика планирања и управљања земљиштем у многим државама је имала пресудну улогу у обезбеђивању социјалног и приступачног становања, попут Холандије, Немачке, Данске, Португалије и других. Под активном политиком планирања и управљања земљиштем подразумева се јавна интервенција у прибављању, опредељивању и/или дистрибуцији земљишта, уз примену различитих инструмената и може имати краткорочне или дугорочне циљеве и ефекте. Тако, на пример, у Данској, у којој 23% укупног стамбеног фонда чини приступачно становање (*almene boliger*) национална регулатива предвиђа могућност да општине у урбанистичким плановима, као и урбанистичких пројеката за велике стамбене комплексе, до 25% од укупно планираног становања предвиде за социјално/приступачно становање (Alves, 2019). Ово правило се односи на све стамбене комплексе, укључујући и оне које реализују приватни инвеститори и даје могућност општинама да на свеобухватан начин планирају развој своје територије.

Предмет овог рада јесте третман социјалног становања у важећим урбанистичким плановима који дефинишу услове и начине уређења простора у градовима Србије. Циљ је сагледавање начина и степена укључености овог вида становања у урбанистичке планове градова у Србији, као једног од кључних планских инструмената за његову реализацију. Посебна пажња је посвећена анализи садржаја генералних урбанистичких планова у четири велика града – Београду, Крагујевцу, Новом Саду и Нишу – и сагледавању да ли је и на који начин унутар ових докумената обрађено питање социјалног становања, као један од видова становања.

2. УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ И СОЦИЈАЛНО СТАНОВАЊЕ: РЕГУЛАТИВА У СРБИЈИ

Основа привредног и економског система у социјалистичкој Југославији, па тиме и у Србији, је била планирање производње и потрошње, уместо деловања закона понуде и потражње (Беговић, 1995), па је и планирање простора, односно градова, било у складу са идеолошким поставкама социјалистичког друштва. Треба напоменути да социјалистички систем у Југославији није био ортодоксни социјализам као у земљама Источног блока, већ је имао примесе тржишне привреде и развијан је као посебан концепт социјалистичког самоуправљања у којем су, бар декларативно, запослени у предузећима - компанијама доносили одлуке о управљању. У тако постављеном идеолошком оквиру, развијало се и урбанистичко планирање које је било дефинисано законима о планирању простора (Програм, 1980). У истом идеолошком оквиру становање је било јавни интерес и опште друштвено право и обавеза, па је планирање организовање стамбене изградње био један од најважнијих задатака урбанистичких планова. Такав статус становање је имало све до средине 1990-их када је спроведена масовна приватизација друштвеног стамбеног фонда, а становање прешло из јавне у приватну сферу и личну одговорност појединаца и домаћинстава. Један од ретких преосталих инструмената била је могућност експропријације земљишта за потребе јавног интереса, под коју су спадале и локације за становање социјално угрожених група.

После демократских промена од 5. октобра 2000. године, у Србији је започета привредно-економска транзиција и окретање ка тржишним и капиталистичким (неолибералним) вредностима. Област урбанистичког планирања добила је свој нови законски оквир којим су, најшире речено дефинисани услови и начине уређења простора. Већ првим Законом о планирању и изградњи из 2003. године (Службени гласник РС, број 23/2003), уведена је трансформација власничких односа над грађевинским земљиштем и створена могућност за једнак третман свих облика својине – приватни, државни и мешовити. Након овог, уследила су и остала законска решења која су следила исте идеолошке поставке (Службени гласник РС, број 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014, 145/2014, 3/2018, 31/2019, 37/2019 - др. закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023) тежећи ка успостављању економских односа заснованих на деловању закона понуде и потражње на тржишту некретнина.

Израда и доношење планских докумената су од јавног интереса за Републику Србију. Према регулативи, плански документи су подељени у три нивоа: генерални урбанистички план, план генералне регулације и план детаљне регулације. У овој тростепеној хијерархији, генерални урбанистички план се доноси као стратешки развојни план, са општим елементима просторног развоја. Доноси се за насељено место, које је у складу са Законом о територијалној организацији Републике Србије (Службени гласник РС, број 129/07), утврђено као град, односно град Београд. Генерални урбанистички план, између осталог, садржи генерална урбанистичка решења са наменама површина које су претежно планиране у грађевинском подручју. План генералне регулације се доноси за насељено место које је седиште јединице локалне самоуправе, а може се донети и за друга насељена места на територији општине, односно града, односно града Београда, уколико је то предвиђено просторним планом јединице локалне самоуправе. За јединице локалне самоуправе за које се по закону доноси генерални урбанистички план, планови генералне регулације се обавезно доносе за цело грађевинско подручје насељеног места, по деловима насељеног места. План генералне регулације садржи и поделу простора на посебне целине и зоне, претежну намену земљишта по зонама и целинама, као и попис парцела и опис локација за јавне површине, садржаје и објекте.

Посебним Правилником (Службеном гласнику РС, број 32/2019) ближе су прописани садржина, начин и поступак израде докумената просторног и урбанистичког планирања. Правилник такође ближе се прописује класификација намене земљишта и планских симбола, која се у документима просторног и урбанистичког планирања врши према три класе. Класа I тиче се основне намене земљишта, затим класа II која обухвата детаљне намене земљишта класа III коју чине површине у којима се спроводе режими заштите и коришћења простора прописани посебним прописима. У оквиру класе II – детаљне намене земљишта, утврђују се категорије намене земљишта. Категорију земљишта названу површине за становање чине: породично становање, вишепородично становање и социјално становање. Правилник не даје ближе одређење шта се подразумева под социјалним становањем, будућу да таква појашњења не даје ни за друге садржаје или категорије земљишта. Поред тога, у Правилнику се користи ранији појам социјално становање, који је још увек важећи у неким урбанистичким плановима и дефинише се као посебан вид становања.

Шта се подразумева под социјалним становањем? Треба нагласити да дефиниција и одређење социјалног становања нису јединствени ни међу државама ни међународним организацијама које се баве стамбеном проблематиком. Таква ситуација је и у земљама чланицама Европске уније и Савета Европе где се осим термина социјално становање користе и други, попут: становање у јавном власништву (енг. *public housing*), приступачно становање (*affordable housing*) или социјално становање за давање у закуп (*social rented housing*) (UNECE, 2016).

У Србији је 2009. године усвојен Закон о социјалном становању који социјално становање дефинише као становање одговарајућег стандарда које се обезбеђује уз подршку државе домаћинствима која из социјалних, економских и других разлога не могу по тржишним условима да себи обезбеде стан у закуп или својину (Службеном гласнику РС, број 72/2009). Неколико година касније, у децембру 2016. године, донет је Закон о становању и одржавању зграда који је ставио ван снаге претходни Закон о социјалном становању. Нови закон је уместо појма социјално становање увео појам „стамбене подршке“, дој је само одређење појма остало непромењено у односу на ранији термин социјално становање. Поред тога, у Правилнику о класификацији намене земљишта и планских симбола у документима просторног и урбанистичког планирања се користи ранији појам социјално становање, који је још увек важећи у неким урбанистичким плановима и дефинише се као посебан вид становања.

Законом о становању и одржавању зграда, предвиђено је да јединице локалне самоуправе (град и општина) реализују стамбене пројекте у циљу давања стамбене подршке. Закон такође превиђа да се стамбена подршка остварује кроз програме просторно-урбанистичке адекватности у смислу близине стамбених зграда и породичних кућа из програма стамбене подршке постојећим стамбеним зградама и комплексима, као и другим компатибилним наменама, саобраћајне доступности и доступности објектима јавних услуга, као што су основне школе, дечје установе, здравствене установе, центри снабдевања и друго, како не би дошло до просторне сегрегације стамбених зграда и породичних кућа из програма стамбене подршке. Исти Закон наводи међу надлежностима јединице локалне самоуправе наводи и планирање, припрему и уређује земљиште за реализацију стамбених пројеката. Поред тога, Законом о планирању и изградњи, јединице локалне самоуправе су овлашћене да доносе одговарајуће урбанистичке планове. Дакле, да би се реализовали пројекти стамбене подршке, односно социјалног становања, неопходно је да буду предвиђени у урбанистичким плановима. Због тога се намеће питање, на који начин је социјално становање, односно стамбена подршка, третирано у урбанистичким плановима градова у Србији.

3. СОЦИЈАЛНО СТАНОВАЊЕ У ГЕНЕРАЛНИМ ПЛАНОВИМА: СЛУЧАЈ ЧЕТИРИ ВЕЛИКА ГРАДА

Према последњем попису становништва, домаћинства и станова из 2022. године, јавни стамбени фонд у Србији је изузетно мали и износи 0,54% од укупног броја насељених станова. У оквиру овог процента удео станова намењених за социјално становање је још мањи, будући да пописани станови у јавном власништву обухватају све стамбене јединице које се налазе у својини Републике Србије, аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе (градови/општине). Тиме су овом категоријом обухваћени сви станови у јавној својини, који се могу користити у различите сврхе као што је смештај за владине службенике. Удео у власништву јавног стамбеног фонда варира између градова и општина, али ни у једној локалној самоуправи не прелази удео од 1%.

ТАБЕЛА 1: Број становника и станова у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду

Град	Број становника	Број настањених станова	Број станова у јавној својини	Удео станова у јавној својини у укупно настањених станова
Београд	1.197.714	696.091	4.542	0.65 %
Крагујевац	146.315	65.919	487	0.74 %
Ниш	178.976	178.568	811	0.45 %
Нови Сад	306.702	155.449	816	0.52 %

Извор: Попис становника, домаћинства и станова из 2022. године

Да бисмо сагледали на који начин је социјално становање третирано у урбанистичким плановима у Србији, у овом поглављу су анализирани генерални урбанистички планови, као кровни урбанистички документи просторног развоја града и основа за израду планова који се налазе ниже у планској хијерархији. За анализу су одабрана четири града – Београд, Крагујевац,

Ниш и Нови Сад – који у систему насеља чине велике градове, па тиме имају и значајан број становника и укупан стамбени фонд (Миљановић et al, 2023). Табела 1 приказује основне демографске информације и податке о укупном и јавном стамбеном фонду у анализираним градовима. Подаци у табели показују да је удео станова у јавном власништву у односу на укупан број станова највећи у Крагујевцу (0.74%), док се према апсолутним вредностима највећи број станова (4.542 станова) налази у Београду, који има и највећи број становника и укупан стамбени фонд.

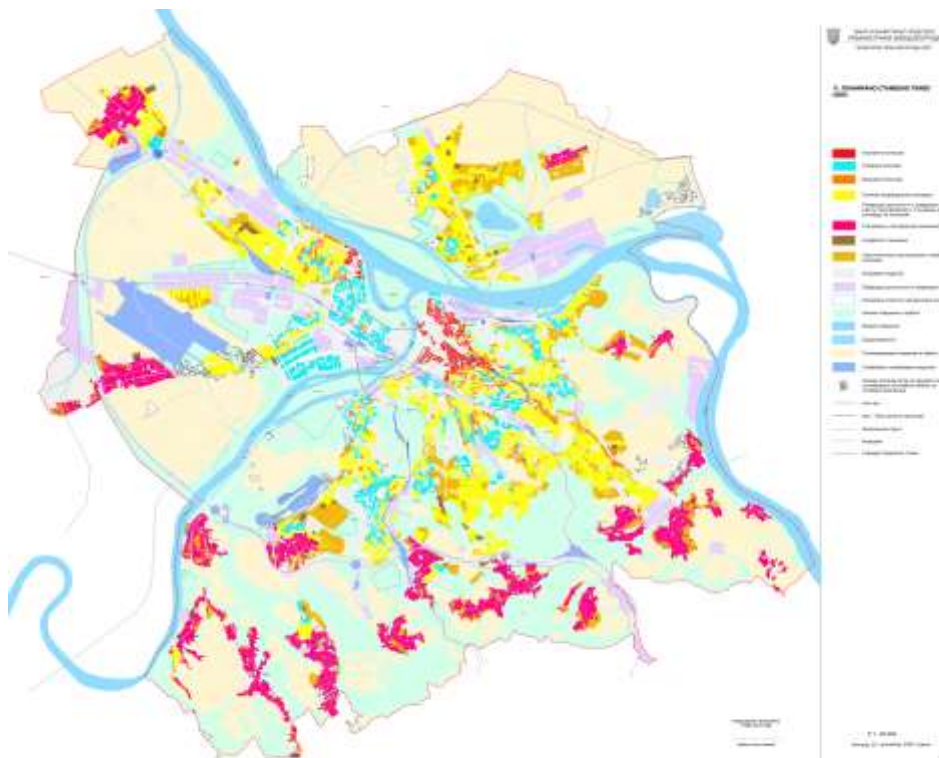
Мада су социо-демографске анализе и пројекције саставни део урбанистичких планова, посебно генералних планова, а становање једна од доминантних функција, процене и пројекција о стамбеним потребама ретко су предмет анализа унутар урбанистичких докумената у Србији. Када је реч о обухваћености проблематике социјалног становања урбанистичким плановима, овај вид становања се може третирати кроз планирање посебних локација или путем предвиђања неких других инструмената. Налази анализе о генералним планова у четири велика града у Србији дати су у табели 2, а показују да је социјално становање било предмет обраде у два случаја, у генералним плановима Београда и Ниша.

ТАБЕЛА 2: Социјално становање у генералним урбанистичким плановима Београда, Крагујевца, Ниша и Новог Сада

Град	Година усвајања	Површина (km ²)	Планирано социјално становање	Планиране локације за социјално становање
Београд	2003/2016	3.234	да	да/не
Крагујевац	2015	835	не	не
Ниш	2011	597	да	да
Нови Сад	2022	699	не	не

Извор: анализа аутора

Увођење модерног концепта социјалног становања у Србији иницирано је Генералним планом Београда до 2021, који је усвојен 2003. године (Службени лист града Београда 27/2003;). Ту је по први пут у неком домаћем правном и планском документу социјално и приступачно становање дато као посебан вид становања (Мацура и други, 2019), антиципирајући оно што ће уследити неколико година касније са усвајањем Закона о социјалном становању (2009). Социјално становање предвиђено Генералним планом Београда из 2003 следило је међународне принципе адекватног становања и савремене концепције из европских искустава (United Nations 1991; Avramov 1995; Council of Europe 1996;). Овај документ је понудио и дефиницију социјалног становања, групе становника којима је такав вид становања намењен, локације, урбанистичке параметре и друге инструменте за реализацију.

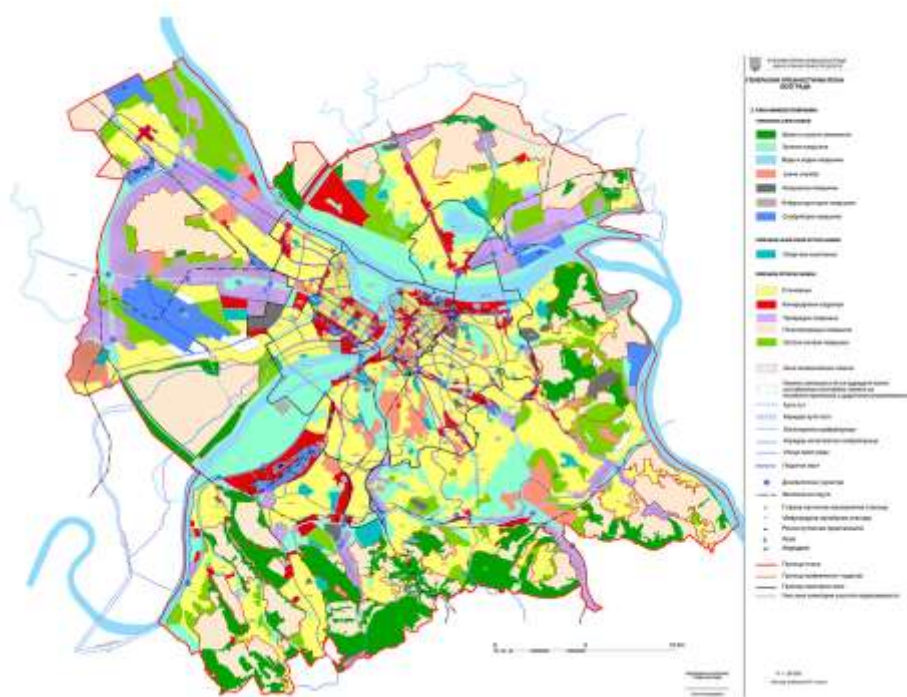

СЛИКА 1: Локације за социјално становање у Генералном плану Београда 2021 (усвојен 2003). Прилог „Планирано стамбено ткиво) (Урбанистички завод Београда)

Овај Генерални план је дефинисао социјално становање као „становање које је намењено решавању стамбених потреба социјално угрожених и лако повредивих група [...] којима је потребно пружити посебну помоћ при обезбеђивању адекватних услова становања” (Службени лист града Београда 27/2003, стр. 930). Као стамбено угрожени препознате су особе и појединци који се осим са стамбеним суочавају истовремено и са економским, социјалним, здравственим и другим тешкоћама. Документ посебно наводи и поједине групе, међу којима су млади, самохрани родитељи, избеглице, интерно расељена лица, Роми, ратни и мирнодопски инвалиди, старачка домаћинства и други. Такође је дато одређење да „социјални стан [...] мора да буде конструктивно сигуран, сигуран са здравственог и санитетског становишта, као и правно регулисан” (Службени лист града Београда 27/200, стр. 930). Генерални план је за социјалне станове дозвољавао „нижу површину стана по особи [у распон између 5 и 15 м²/ст], скромнију општу и заједничку опрему [...], као и јефтинију финалну обраду ентеријера и екстеријера“, а у циљу постизања баланса између ценовне доступност и захтева адекватног становања. Дата је и могућност етапне градње и постепеног унапређивања социјалних станова „у којима друштво подиже почетну јединицу а корисник је даље развија“ (Службени лист града Београда 27/2003, стр. 930).

Посебно је значајно што су овим Генералним планом биле предвиђене две врсте локација за нову социјалну стамбену изградњу. Једна врста локација за подизање социјалних станова су унутар стамбених групација које су веће од 250 станова у којим треба обезбедити од 5 до 8% станова за ове потребе. Како би се избегла концентрација угрожених група на једној локацији, предлозима датим у Генералном плану подстицана је измешаност различитих друштвених група, која се постиже када се у оквиру „једне зграде, или ламеле, изврши мешање социјалног са другим становањем“ (Службени лист града Београда 27/200, стр. 930). Такође су дате и поједине стамбене целине у којима је ово могуће остварити овакав приступ, па је тако наведено да је у стамбеном подручју Бањички вис, „за социјално становање потребно издвојити око 7% бруто површине локације“ (Службени лист града Београда 27/200, стр. 1015). Други вид организовања социјалних станова планиран је на засебним локацијама. У документацији Генералног плана дат је и списак и диспозиција 58 локација за социјално становање и наведено да овај списак локација „треба и може да буде допуњаван и мењан“ (Слика 1).

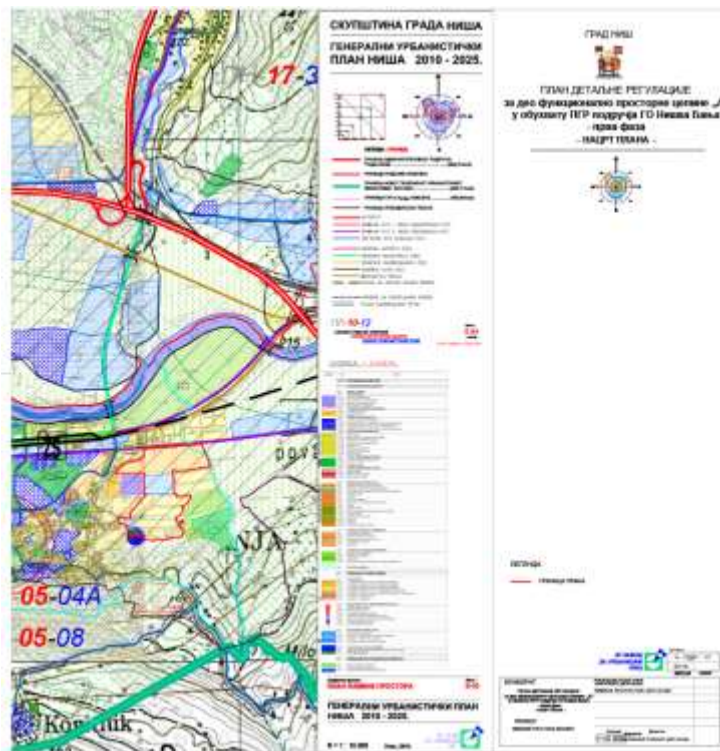
Међутим, Град Београд у наредном Генералном плану није остао доследан у овом афирмативном приступу социјалном становању. Премда се и у Генералном урбанистичком плану Београда из 2016. године (Службени лист града Београда 11/2016) преписује готово истоветан текст из ранијег плана из 2003. године (Тимотијевић & Сурџић, 2020), конкретне локације намењене социјалном становању не чине саставни део овог урбанистичког документа (Слика 2), већ се избор локација препушта градској политици, односно како стоји: „Које ће се локације користити за које групе корисника зависи превасходно од градске политике“.

СЛИКА 2: Генерални урбанистички план Београда, усвојен 2016. године, не садржи графичке приказе локација за социјално становање (Урбанистички завод Београда)

Социјално становање је такође третирано у Генералном урбанистичком плану Ниша, који је донет за период од 2001. до 2025. године (Службени лист Града Ниша, број 43/2011). Како се наводи у овом планском документу основни задаци у области становања су обезбеђење већег броја локација за становање прилагођено потребама становника и за различиту врсту изградње, према тржишним условима, као и за социјално становање. Овај Генерални план, будући да је донет након усвајања Закона о социјалном становању, ослања се на дефиницију социјалног становања дату у овом пропису, али

истовремено користи и термин приступачно становање. У документу се напомиње да је социјално становање и приступачно становање сагледано је и у оквиру стамбених намена, и да ће се реализовати кроз примену одредби Закона о социјалном становању и Стамбене стратегије града Ниша. Такође је предвиђена даља разрада овог вида становања у оквиру израде планова генералне и детаљне регулације за поједине градске целине и комплексе. Сам Генерални план даје у документацији даје и оквирне границе неколико конкретних локација предвиђених за социјално становање (Слика 3).

СЛИКА 3: Извод из Генералног урбанистичког плана Ниша 2010–2025., са планираном локацијом за социјално становање (Урбанистички завод Ниш)

Важно је уочити да је овај Генерални план социјално становање јасно позиционирано у групу површина за јавне намене. У документу се наводи да се под површинама за јавне намене убраја земљиште које је у државној својини, на коме се налазе јавни објекти са припадајућим површинама тих објеката. У површине за јавне намене, овај Генерални план је, осим социјалног становања, укључио и садржаје као што су образовни и здравствени објекти, објекти државних органа и локалне самоуправе, комунални и објекти јавних предузећа, и слично (Службени лист Града Ниша, број 43/2011, ст. 24,49,74,83,157).

4. ЗАКЉУЧАК

Иако је претпоставка да би велики градови, у којима су по правилу и стамбене потребе најизраженије, требало да имају и значајнији удео станова у јавном власништву у укупном броју станова, подаци из последњег пописа из 2022. године показују да је у анализирана четири града у Србији удео станова у јавној својини у укупном стамбеном фонду изузетно низак, износи испод 1%, што је у складу са овом показатељу на нивоу целе државе. Међутим, постоји и све израженија потреба за обезбеђивањем становања које би било приступачно појединцима и домаћинствима са средњим и нижим приходима. У таквом контексту, урбанистичко планирање има једну од кључних улога у обезбеђивању социјалног становања. Мада је укључивање социјалног становања у урбанистичке планове предвиђено важећом регулативном, и оном која се тиче планирања простор (Законом о планирању и изградњи) и оном која се односи на социјално становање, односно стамбену подршку (Закон о становању и одржавању зграда), овакав приступ не сусреће се често у пракси.

Анализа Генералних планова показује да је социјално становање обрађено овим кровним урбанистичким документима у два града од четири велика града у Србији – Београду и Нишу. Налази су такође показали да третман социјалног становања у ова два документа различит. Тако је Генерални план Београда, усвојен 2003. године унео новине у београдску и ширу домаћу праксу планирања овог вида становања, укључујући термин „социјално становање“, препознавање група становника којима је намењено, као и одређење параметра и карактеристика за пројектовање социјалних станова и планирање локација. Ово је свакако последица и времена у коме је Генерални план донет, будући да је он претходило и утицало на касније усвајање и одредбе Закона о социјалном становању. Додатни допринос овог генералног плана јесте планирање и залагање за приступ реализацији социјалног становања кроз такозвани принцип мешовитих заједница, односно становање у мешовитој својини, а шире и инклузивног зонирања и равномерније дистрибуције станова за различите групе становништва (Timotijević & Ćurčić, 2020).

Генерални урбанистички план Ниша, донет након устајања Закона о социјалном становању, јасно је препознао социјално становање као јавни интерес. Препознавање социјалног становања као јавног интереса ствара основу за примену и других механизма и инструмената (финансијских, организационих и др.) који могу да допринесу успешној имплементацији планираних решења. Свакако треба нагласити чињеницу у остала два анализирана града – Крагујевцу и Новом Саду – социјално становање није обухваћено важећим Генералним плановима. Насупрот томе ситуација у пракси показује да су у оба града у последњих пар деценија изграђени станови за социјално становање, што у извесној мери показује *ad hoc* приступ локалних самоуправа у планирању и изградњи овог вида становања. У том светлу, питање планирања социјалног становања, као и везе социјалног становања и урбанистичких планова, јесте комплексна и свакако захтева додатна истраживања.

ЗАХВАЛНОСТ

Овај рад је настао у оквиру реализације пројекта „Deliver sAfe and Social Housing“ (DASH). Пројекат DASH финансиран је од стране Хоризон програма за истраживање и иновације Европске уније у оквиру Марија Склодовска-Кири акција, споразум о донацији бр. 101086488.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Референце дати по једном од међународно прихваћених стилова референцирања.
- Дати прво референце на латиници по абecedом реду, па потом на ћирици по азбучном реду.
- Alves, S. (2019). Nuancing the international debate on social mix: Evidence from Copenhagen. *Housing Studies*, 37(7), 1174–1197. <https://doi.org/10.1080/02673037.2018.1556785>
- Avramov, D. (1995) Homelessness in the European Union: Social and Legal Context of Housing Exclusion in the 1990s, Brussels, FEANTSA
- Council of Europe (1996). *European Social Charter (Revised)*, Strasbourg, European Committee of Social Rights
- Galster, G. (2007). Neighbourhood Social Mix as a Goal of Housing Policy: A Theoretical Analysis. *European Journal of Housing Policy*, 7(1), 19–43. <https://doi.org/10.1080/14616710601132526>
- Knox, P., & Pinch, S. (2010). *Urban social geography: an introduction*. Routledge.
- Tammaru, T., Marcińczak, S., van Ham, M., & Musterd, M. (Eds.). (2015). *Socio-economic segregation in European capital cities: East meets West*. Routledge.
- Timotijević, J., & Ćurčić, D. (2020). У Јабучком риту је 2015. године, завршено и уселјено 42 стамбене јединице у оквиру програма социјалног становања. Преузето са: <https://ministarstvoprostora.org/u-jabucki-rit-ne-stizu-novine-kako-se-proizvode-prostorne-nejednakosti-i-stambena-seregacija/>
- UNECE. (2016). *Social Housing in the UNECE region, Models, Trends and Challenges*. Geneva: United Nations
- United Nations (1991) *The right to adequate housing (Art. 11 (1))*, CESCR General Comment 4, Office of the High Commissioner for Human Rights
- Whitehead, C., & Scanlon, K. J. (2007). *Social housing in Europe*. London School of Economics and Political Science.
- Беговић, Б. (1995). *Економика урбанистичког планирања*. Београд, CES, MECON.
- Генерални план Београда 2021. *Службени лист града Београда*, 27/2003.
- Генерални урбанистички план Београда. *Службени лист града Београда*, 11/2016.
- Генерални урбанистички план Ниша 2010 – 2025. *Службени лист града Ниша*, 43/2011.
- Мацура, В., Стојков, Б., Цвејић, Ј., Цигановић Ђорђевић, Ј., Михаљевић, В., Ференчак, М., Куртовић-Фолић, Н., Стојановић, Б., Вуксановић-Мацура, З., Милановић, Д., Милашиновић Марић, Д. (2019) Урбанистичке иновације из Генералног плана 2003: чување идентитета Београда, *Архитектура и урбанизам*, 49, 40–59; doi: 10.5937/a-u0-23981
- *Програм друштвено економског и просторног развоја града Београда за период од 1981–90*. Завод за планирање развоја града Београда

=====
CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

711.1/.4(082)

НАУЧНО-стручна конференција са међународним учешћем "Урбанизам и одрживи развој" (20 ; 2024 ; Нови Пазар)

20. Научно-стручна конференција са међународним учешћем "Урбанизам и одрживи развој", Нови Пазар, 9-11. мај 2024. / [организатори] Удружење урбаниста Србије [и] Републички геодетски завод ; [уредник Александар Јевтић] = 20th Scientific-Professional Conference with International Participation "Urbanism and Sustainable Development", Novi Pazar, May 9-11, 2024 / [organizers] Serbian Town Planners Association [and] Republic Geodetic Authority ; [editor Aleksandar Jevtić]. - Београд : Удружење урбаниста Србије = [Belgrade] : Serbian Town Planner Association, 2024 (Крагујевац : Дуга = Kragujevac : Duga). - [10], 314 стр. : илустр. ; 30 cm

Радови на срп., хрв. и енгл. језику. - Текст ћир. и лат. - Тираж 300. - Стр. [5]: Предговор / Александар Јевтић. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад.

ISBN 978-86-84275-49-5

а) Просторно планирање -- Зборници б) Урбанистичко планирање -- Зборници

COBISS.SR-ID 143979529

ЗБОРНИК РАДОВА ЈЕ
ШТАМПАН УЗ ПОДРШКУ

Министарство науке,
технолошког развоја и
иновација

Инжењерска комора Србије

ISBN: 978-86-84275-49-5